

INFORME DE
CONJUNTURA ECONÒMICA

del Camp de Tarragona i de les Terres de l'Ebre

4t TRIMESTRE 2019

Informe elaborat per la
Càtedra per al Foment de la Innovació Empresarial
Grup de Recerca d'Indústria i Territori

CÀTEDRA
INNOVACIÓ
EMPRESA

Grit Grup de
Recerca
d'Indústria
i Territori

 cambraReus

 Cambra
Tarragona

 Cambra de Comerç
de TORTOSA

 Cambra de Comerç
de Valls

Amb el suport de:

Diputació Tarragona

INFORME DE
CONJUNTURA ECONÒMICA

del Camp de Tarragona i de les Terres de l'Ebre

4t TRIMESTRE 2019

ÍNDEX

1. El context econòmic mundial
2. El context de les economies espanyola i catalana
3. L'economia del Camp de Tarragona i de les Terres de l'Ebre
4. L'ocupació i l'atur
5. La contractació laboral
6. La distribució comarcal de la nova ocupació
7. La creació de societats mercantils i la seva capitalització
8. Altres indicadors d'activitat: el port de Tarragona i l'aeroport de Reus
9. L'activitat turística
10. La variació de preus
11. El finançament de l'economia
12. El comerç amb l'exterior
13. Una visió de l'economia de la zona en cinc punts

1. El context econòmic mundial

L'any 2019 el creixement de l'economia mundial va situar-se en un 2,9% impulsat per les economies emergents, principalment la Xina i l'Índia, que conviuen amb un fre notori de les economies avançades. Segons les perspectives de l'FMI, el 2020 aquest indicador creixerà fins al 3,3% i el 2021 serà lleugerament superior, del 3,4%.

D'altra banda, sembla que els indicis de millora en l'activitat manufacturera mundial i la perspectiva d'una inflexió en el comerç internacional causada per l'acomodament d'una política canviària més estable propicien una reorientació dels riscos que han sorgit pel conflicte aranzelari entre els EUA i la Xina. Malgrat aquests senyals, en la dinàmica mundial no s'observa una consolidació del creixement a mitjà termini. Al contrari, es registren limitacions d'expansió a l'Amèrica Llatina i del tradicional dinamisme de l'Orient Mitjà com a conseqüència de la tendència a la baixa del preu del petroli, sense oblidar els problemes sociopolítics a la zona.

El creixement de l'economia mundial va situar-se en un 2,9%.

Quadre 1. Les variacions del PIB (%).

	Estimacions		Projeccions	
	2018	2019	2020	2021
Món	3,6	2,9	3,3	3,4
Economies avançades	2,2	1,7	1,6	1,6
Zona euro	1,9	1,2	1,3	1,4
Espanya	2,4	2	1,6	1,6
Economies emergents	4,5	3,7	4,4	4,6
Xina	6,6	6,1	6	5,8
Índia	6,6	6,1	6	5,8
Amèrica Llatina	1,1	0,1	1,6	2,3
Orient Mitja i Àsia Central	1,9	0,8	2,8	3,2
Àfrica subsahariana	3,2	3,3	3,5	3,5

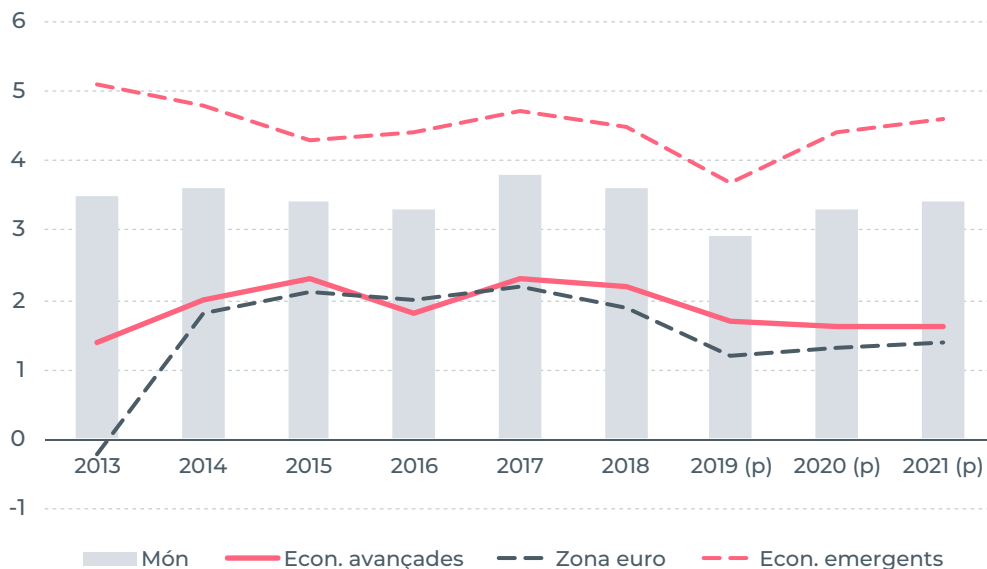
Limitacions en el comerç internacional.

Font: FMI (2020). Informe "Perspectives de l'economia mundial. Gener de 2020".

L'informe de gener de l'FMI no és tan pessimista com l'anterior (de l'octubre), tot i que perdura la problemàtica que s'hi tractava relativa a les limitacions en el comerç internacional i a un desajust entre les despeses de consum i les de les empreses. Simultàniament, les tensions geopolítiques comporten una sèrie d'imponderables que van canviant en funció de les pressions que hi ha o hi poden haver entre els EUA i els països del Pròxim Orient, així com també amb els seus socis comercials. L'FMI estima que per consolidar el creixement de l'economia mundial és necessària una cooperació multilateral més sòlida i fiable que pugui permetre als països actuar en un àmbit d'equilibri monetari i disposar d'una política fiscal adequada per evitar un ràpid deteriorament dels equilibris existents, cosa que podria comportar la caiguda del creixement mundial per sota dels nivells projectats.

És necessària una cooperació multilateral més sòlida i fiable.

Gràfic 1. Evolució del PIB. Variació interanual (%).

Nota: (p) Indica valors estimats.

Font: FMI (2020). Informe "Perspectives de l'economia mundial. Gener 2020".

2. El context de les economies espanyola i catalana

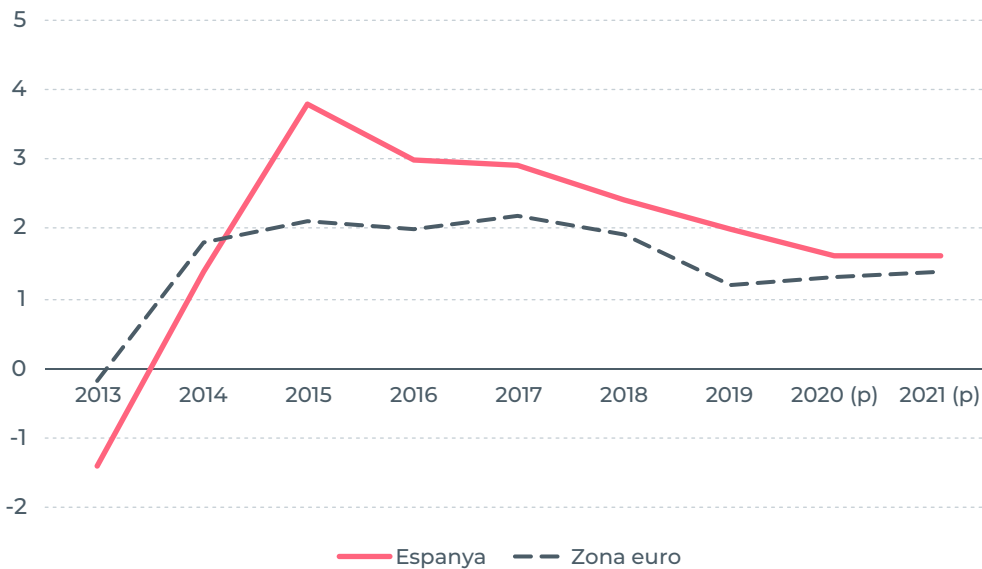
El quart trimestre de 2019, l'economia espanyola ha experimentat un creixement del 0,5% del PIB respecte del trimestre anterior, cosa que implica un creixement anual molt proper al 2%, que supera l'1,4% registrat per la UE i l'1,2% de la zona euro.

Creixement anual molt proper al 2%.

Segons l'exercici anterior, el darrer trimestre s'esperava una major contenció del creixement i que les xifres anuals caiguessin, però en el quart trimestre la caiguda s'ha moderat per la menor disminució de la demanda interior i l'augment de l'exterior. Tot i que la demanda nacional ha crescut 6 dècimes menys que el període anterior, la demanda externa ha aportat al PIB un augment de 0,6 punts, 5 dècimes superior al del trimestre anterior. Respecte de l'ocupació, els llocs de treball a temps complet han augmentat un 0,8% el quart trimestre (8 dècimes més que l'anterior), cosa que ha permès que l'ocupació augmenti un 2% anual, amb un increment del 2,2% del cost laboral unitari.

Els llocs de treball a temps complet han augmentat.

Gràfic 2. Taxa de la variació interanual del PIB a Espanya i la zona euro (%).

Nota: (p) Indica valors estimats.

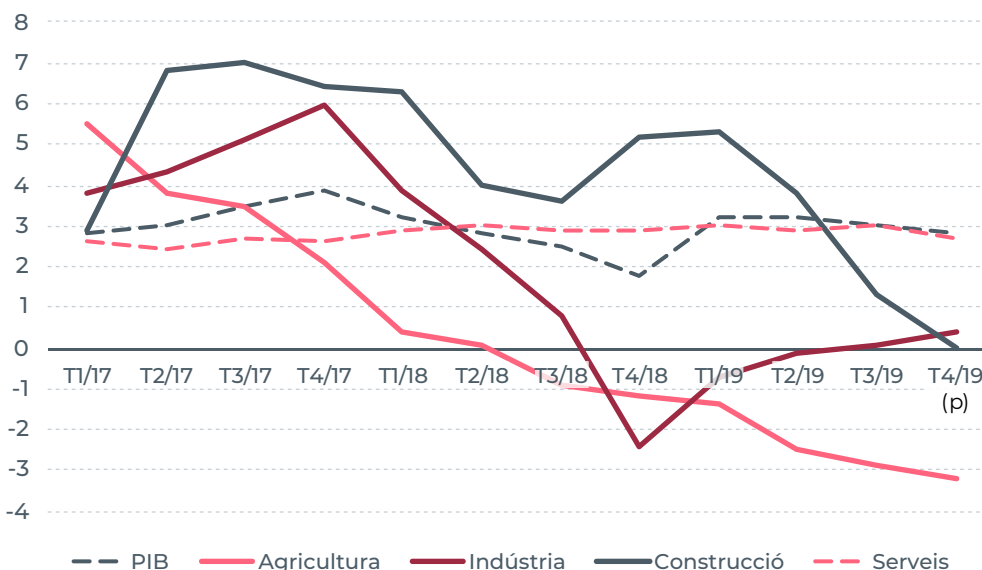
Font: INE i FMI.

L'exercici de 2019, l'economia catalana ha registrat un augment interanual del PIB d'un 2%, una xifra que suposa un creixement menor al d'anys anteriors. L'evolució trimestral mostra que aquesta línia de menor creixement s'ha intensificat la segona part de l'any, amb una variació del PIB intertrimestral del 0,2% el darrer trimestre de 2019. Per la seva banda, l'economia espanyola ha crescut un 0,5% i la de la Unió Europea, un 0,1%.

La variació del PIB per sectors d'activitat mostra un augment dels serveis del 2,9% en xifres interanuals i del 2,6% el darrer trimestre de l'exercici. La indústria experimenta una variació anual de -0,1% i un augment del 0,4% el quart trimestre, cosa que indica una certa recuperació. En canvi, la construcció experimenta circumstàncies inverses i del 2,5% d'augment anual acaba el darrer trimestre de l'any amb un 0,1%. Pel que fa a l'agricultura, registra un resultat anual de -2,5% i trimestral de -3,2%.

L'economia catalana ha registrat un augment interanual del PIB d'un 2%.

Gràfic 3. Taxa de variació anual del PIB per grans sectors a Catalunya (%).

Nota: (p) Indica valors estimats.

Font: IDESCAT.

Els propers anys caldrà que ens acostumem a canvis de producció per sota el 2%, amb un cert ralenti en el creixement del PIB, encara que al país hi ha un marge de creixement superior al de la zona euro. La regulació del marc pressupostari tant a Espanya com a Catalunya, al marge de les esmenes fetes en ingressos i despeses, és necessària per donar una major estabilitat i seguretat a l'activitat econòmica en temps de baix creixement i turbulències globals, les quals impliquen nous posicionaments en l'economia mundial.

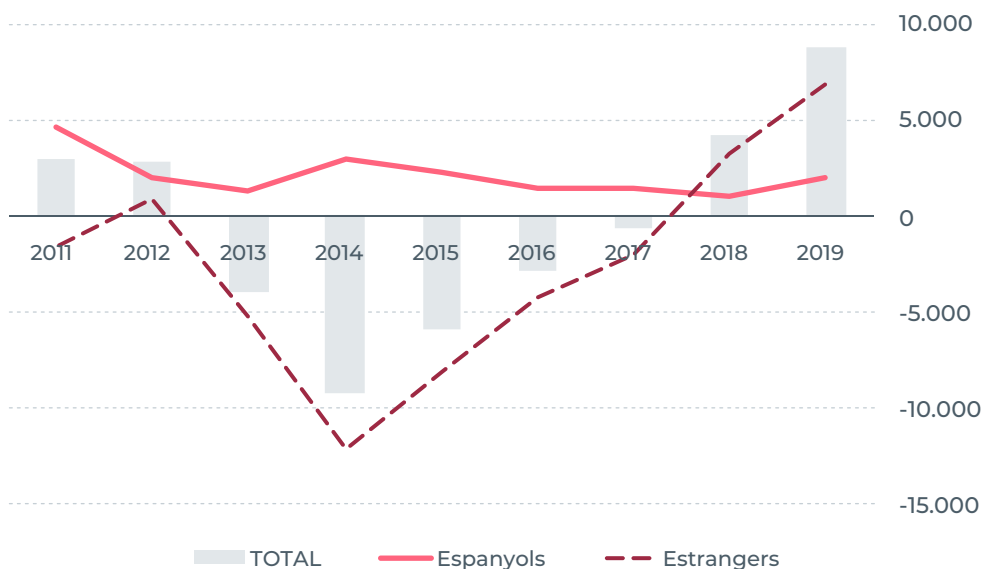
La regulació del marc pressupostari tant a Espanya com a Catalunya és necessària.

3. L'economia del Camp de Tarragona i de les Terres de l'Ebre

En l'exercici de 2019 s'han mantingut els nivells de creixement de l'entorn, cosa que vol dir moderació respecte dels darrers anys, a la zona. Al marge d'aquesta valoració global de l'activitat, a l'àrea hi han tingut lloc alguns fets significatius destacables en comparació de períodes anteriors. El primer és una disminució significativa de l'atur, que a més és superior, en termes percentuals, a les dels conjunts català i espanyol, tot i que la taxa d'atur de la zona encara és superior a la mitjana catalana. El segon és la millora de l'ocupació, que podem constatar tant per l'EPA com per les variacions de la Seguretat Social i pel nombre de contractacions, que ha estat molt positiu. Cal ressaltar que el sector terciari ha estat determinant en aquesta millora i es consolida com el referent essencial en la creació d'ocupació, fins al punt que sembla que hagi absorbit l'elevat nombre d'aturats que va generar la construcció. El tercer fet és el dinamisme del sector exterior, que ha marcat increments exportadors. I el quart és el sector turístic dels residents.

Disminució significativa de l'atur.

Gràfic 4. Variació interanual de la població a Tarragona.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

Tots aquests elements també tenen algunes ombres, que no es poden obviar, com ara l'excessiva contractació temporal, que és proporcionalment superior a la catalana, la qual cosa comporta moviments molt conjunturals de l'ocupació. També la menor demanda d'hotels en el sector, ja manifestada en exercicis anteriors, i l'augment de la demanda d'apartaments, amb formes de contractació diferenciada. Caldrà observar els resultats del proper exercici per veure els efectes de la suspensió de pagaments de Thomas Cook i del Brexit. D'altra banda, cal prestar atenció al fort pes dels productes energètics en el comerç exterior de la zona i en el moviment portuari, ja que representen més del 60% del total.

Excessiva contractació temporal.

A més llarg termini, i tenint present la perspectiva dels anys anteriors, volem fer esment de la volatilitat d'un aspecte determinant de l'economia de la zona com és l'evolució demogràfica. Els canvis de conjuntura impliquen moviments demogràfics i aquests són més sensibles en funció de la solidesa de l'economia i de les expectatives que pot generar a la població resident. De 2013 a 2018, la població de la zona va disminuir, principalment pels residents estrangers que no van trobar expectatives suficients per quedar-s'hi. Sembla que a partir de 2018 la situació canvia i és l'augment d'aquests residents el que impulsa la variació total a l'alça, ja que el creixement dels residents espanyols ha estat molt pla. Aquesta dinàmica no deixa de ser un indicador de l'evolució econòmica de la zona. L'evolució dels darrers anys ha estat positiva, però manca seguretat a l'hora de consolidar una estructura productiva molt tradicional en què seria desitjable que augmentessin els nivells de productivitat i competitivitat.

4. L'ocupació i l'atur

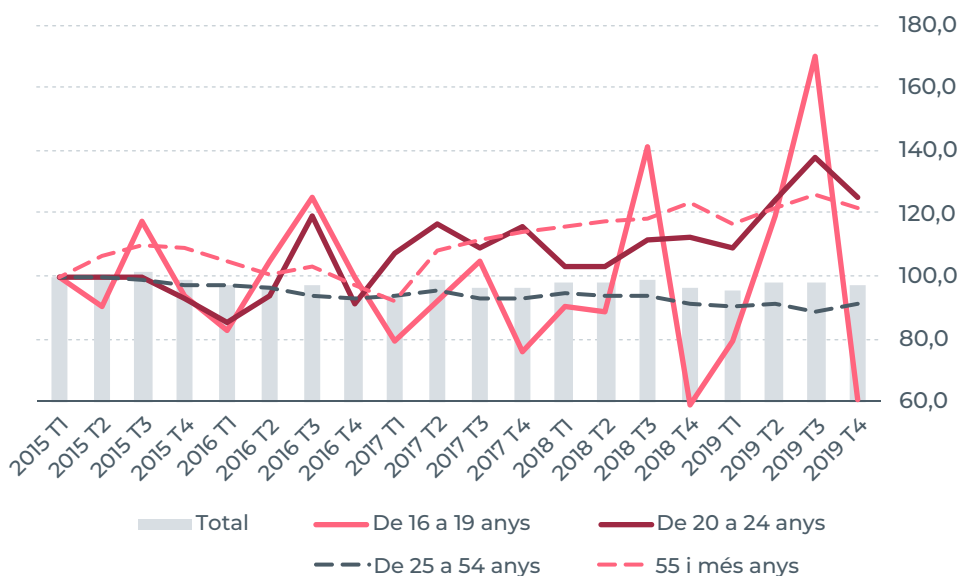
Segons les xifres de població de la zona i l'estructura d'edat dels seus actius, el mercat de treball de l'àrea pot entrar en una descapitalització de l'oferta laboral. Al gràfic 5 es mostra el descens continuat d'actius d'entre 25 i 54 anys d'edat des de 2015, i com només augmenten els actius d'entre 20 i 24 anys i els de més de 55, uns grups d'edats influenciats per expectatives de consolidació laboral en un cas i de continuïtat per assegurar-se una millor pensió a partir dels 65 anys, en l'altre. Respecte del grup de 16 a 19 anys, oscil·la amb punts alts en els mesos de vacances escolars, que coincideixen amb l'estacionalitat turística. En conjunt, la línia d'actius es mostra a la baixa, fet que pot tenir conseqüències en cas que augmenti l'oferta d'ocupació pels dèficits quantitius i, probablement, qualitius que pot comportar.

Descens continuat d'actius d'entre 25 i 54 anys.

Al marge d'aquesta apreciació estructural, el darrer trimestre es registra un augment interanual d'ocupats del 4,9%, una xifra significativa. L'impulsor ha estat el sector terciari, en què s'han incrementat un 11% (més de 25.000 persones). En la indústria, l'ocupació s'ha mantingut, mentre que en la construcció ha disminuït i en l'agricultura ha caigut en picat.

Augment interanual d'ocupats del 4,9%.

Gràfic 5. La variació dels actius per estructura d'edats (Base 100 = 2015 T1).

Font: Elaboració pròpia a partir de l'EPA.

Pel que fa al sector serveis, després de variacions contradictòries els darrers exercicis, aquest trimestre s'ha consolidat i presenta un nivell d'ocupació que mostra cert dinamisme en el mercat interior i, al marge de significar pràcticament tot l'augment de l'ocupació de la zona, representa un 71,8% del total d'ocupats. La indústria també augmenta, tot i que en un percentatge menor, i el seu pes relatiu al conjunt de l'àrea disminueix fins al 18,5% de l'ocupació total. El manteniment de l'ocupació en aquest sector indica una activitat notòria que podem relacionar amb les bones xifres d'exportació. En canvi, la construcció cau al nivell més baix dels darrers 4 anys i registra un pes del 5,8% de l'ocupació total i un descens del 13,7% en termes interanuals. L'ocupació en l'agricultura també disminueix, un 28,6% interanual, i aquest sector representa només un 4% del total d'ocupats, una xifra que és gairebé 2 punts inferior a la de 2018.

Aquest darrer trimestre, el mercat de treball de l'àrea ha creat ocupació malgrat la temporalitat i l'estacionalitat en les xifres d'ocupats. Això indica un mercat de treball que sembla que vol orientar-se a rectificar problemàtiques de debilitat passades. No obstant això, la millora de la contractació contrasta amb una forta inelasticitat a l'hora d'augmentar els actius (tot i que augmenten els ocupats) i fer que l'atur disminueixi. Tenint en compte l'evolució de la població i dels actius a la zona, si aquest ritme de creació d'ocupació continua en sectors que s'autoalimenten (com poden ser el terciari i, en menor grau, la indústria), el mercat de treball de l'àrea es pot trobar amb problemes estructurals diferents dels actuals, en bona part propiciats per les causes d'anys anteriors, que han fet perdre població potencialment activa.

El sector serveis representa un 71,8% del total d'ocupats.

El mercat de treball de l'àrea ha creat ocupació.

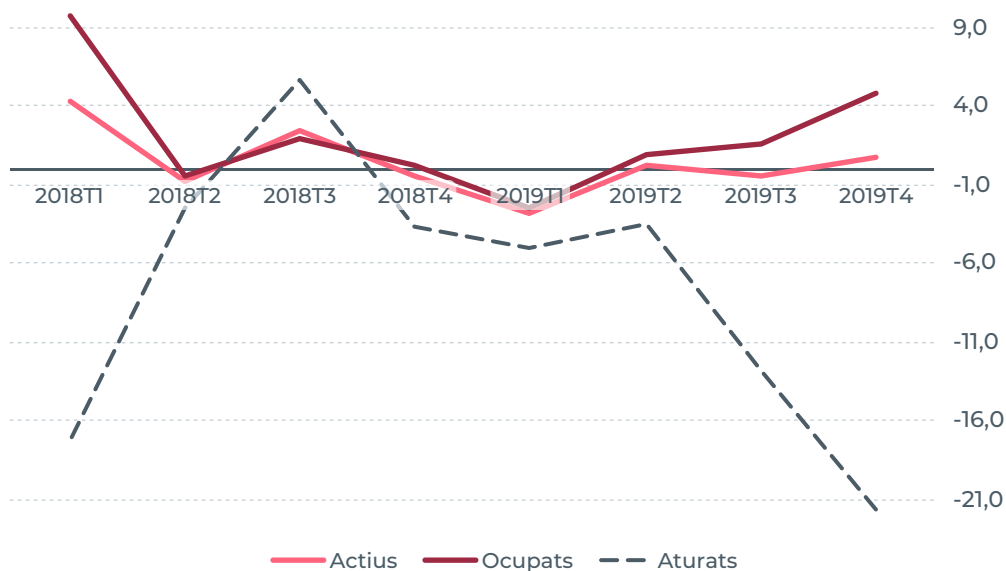
Problemes estructurals diferents dels actuals.

Quadre 2. Ocupats. Quart trimestre.

TOTAL	2016	2017	2018	2019
Nombre	311,7	329	329,7	345,7
Variació (%)	-0,2	5,6	0,2	4,9
	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
2016	18,2	58,0	21,0	214,6
2017	15,2	61,2	26,7	225,9
2018	19,2	63,6	23,3	223,6
2019	13,7	63,8	20,1	248,1
Pes sectorial (%)	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
2016	5,8	18,6	6,7	68,9
2017	4,6	18,6	8,1	68,7
2018	5,8	19,3	7,1	67,8
2019	4,0	18,5	5,8	71,8
Variació interanual (%)	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
2015-16	9,6	8,0	-10,3	-1,8
2016-17	-16,5	5,5	27,1	5,3
2017-18	26,3	3,9	-12,7	-1,0
2018-19	-28,6	0,3	-13,7	11,0

Font: Elaboració pròpia a partir de l'EPA.

Gràfic 6. Variació interanual dels actius, ocupats i aturats (%).

Font: Elaboració pròpia a partir de l'EPA.

El darrer trimestre de l'exercici, la taxa d'atur ha caigut gairebé 3,5 punts en estimacions interanuals, una disminució molt superior a l'assenyalada per als conjunts català i espanyol. La zona acaba l'any amb una taxa d'atur gairebé 2 punts per sota de la mitjana espanyola i 1,5 punts per sobre de la catalana.

La taxa d'atur ha caigut gairebé 3,5 punts.

Quadre 3. Taxa d'atur (%). Quart trimestre 2019.

	Taxa d'atur			Diferència de Tarragona en relació	
	Tarragona	Catalunya	Espanya	Catalunya	Espanya
2015	21,85	17,73	20,90	4,12	0,95
2016	17,41	14,85	18,63	2,56	-1,22
2017	15,90	12,63	16,55	3,27	-0,65
2018	15,37	11,75	14,45	3,62	0,92
2019	11,96	10,45	13,78	1,51	-1,82

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'EPA.

El nombre de persones aturades ha disminuït un 21,54% en dades interanuals. Aquest fenomen de disminució, que ja s'observava el tercer trimestre de l'exercici, ha representat una reducció de 12,9 milers de persones aturades el període actual. La caiguda més important de l'atur s'ha registrat en l'agricultura (-1.800 persones), els serveis, els aturats de llarga durada i la indústria. En canvi, en la construcció l'atur ha augmentat un 45,45%. Els aturats de llarga durada han augmentat en termes interanuals, passant del 47,08% del total l'any 2018 al 49,79% el 2019. En qualsevol cas, aquestes dades queden lluny de les que registraven valors superiors al 60%, ja que molts d'aquells aturats s'han reconvertit o han deixat de ser actius.

Quadre 4. Distribució sectorial de l'atur a Tarragona.

	Milers					
	Total	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Llarga durada
2018T1	62,8	3,8	4,3	1,8	23,9	29
2018T2	58,1	2,6	3,5	1,3	17,5	33,1
2018T3	55,7	1,4	3,7	2,1	15,2	33,4
2018T4	59,9	2,6	5	1,1	23,1	28,2
2019T1	59,6	2,3	3,7	1,9	22,7	28,9
2019T2	56,1	1,4	3,1	1,7	23	27
2019T3	48,6	2	4,4	2,1	17	23,2
2019T4	47	0,8	4,4	1,6	16,7	23,4

Variació interanual (%)

	Total	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Llarga durada
2018T1	-17,15	-41,54	10,26	-14,29	-2,85	-25,45
2018T2	-2,52	13,04	-14,63	-65,79	-1,13	4,09
2018T3	5,69	-26,32	5,71	-8,70	-3,18	13,99
2018T4	-3,7	-10,34	11,11	-45	-3,75	-2,08
2019T1	-5,1	-39,47	-13,95	5,56	-5,02	-0,34
2019T2	-3,44	-46,15	-11,43	30,77	31,43	-18,43
2019T3	-12,75	42,86	18,92	0	11,84	-30,54
2019T4	-21,54	-69,23	-12	45,45	-27,71	-17,02

Font: Elaboració pròpia a partir de l'EPA.

Tot i la millora del mercat laboral de la zona els darrers mesos, l'anàlisi comparativa respecte de la resta de províncies catalanes i del conjunt del país i d'Espanya (quadre 5) continua mantenint una divergència notòria, representada per una taxa d'atur superior a la mitjana catalana i una taxa d'activitat 3 punts per sota, molt similar a la mitjana espanyola. La dinàmica interanual mostra un augment superior dels ocupats, una disminució superior de l'atur i la seva taxa —excepte en comparació de Lleida—, però, per contra, una caiguda de la taxa d'activitat superior a les altres àrees.

Taxa d'atur superior a la mitjana catalana i una taxa d'activitat 3 punts per sota.

Quadre 5. Comparativa del mercat laboral.

	Espanya	Catalunya	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona
Ocupats (en milers)	19.966,90	3.478,10	2.569,70	356,10	206,50	345,70
Aturats (en milers)	3.191,90	405,80	300,40	37,20	21,20	47
Taxa d'activitat (%)	58,74	61,57	61,70	62,63	63,67	58,60
Taxa d'atur (%)	13,78	10,45	10,47	9,47	9,31	11,96
Variació interanual (%)						
Ocupats	2,15	2,57	1,84	3,73	6,01	4,85
Aturats	-3,40	-10,10	-6,94	-10,58	-21,77	-21,54
Taxa d'activitat	0,22	-0,16	-0,31	0,71	1,69	-0,91
Taxa d'atur	-4,64	-11,06	-7,67	-12,31	-23,75	-22,29

Font: Elaboració pròpia a partir de l'EPA.

L'anàlisi de l'atur registrat per comarques (quadre 6) mostra com l'atur ha disminuït en totes les comarques de l'àrea excepte al Baix Ebre. Tot i això, només és inferior al del conjunt de Catalunya en tres comarques: la Conca de Barberà, el Priorat i la Terra Alta, unes comarques interiors amb poca població i taxes d'atur relativament baixes. Per contra, el Baix Penedès, el Montsià i el Baix Ebre registren les taxes més elevades. La significació del Baix Penedès comporta que el Camp de Tarragona tingui una taxa d'atur

L'atur ha disminuït en totes les comarques de l'àrea excepte al Baix Ebre.

molt superior a la mitjana provincial i a la de les Terres de l'Ebre. Les comarques en què l'atur ha disminuït menys en dades interanuals han estat (al marge del Baix Ebre, on ha augmentat) l'Alt Camp, el Baix Penedès, el Tarragonès i la Terra Alta, amb descensos inferiors a la mitjana provincial.

Quadre 6. L'atur registrat per comarques.

	Nombre d'aturats			Taxa d'atur (%)	
	31/12/2019	31/12/2018	Variació	31/12/2019	31/12/2018
Alt Camp	2.647	2.655	-0,30	11,96	11,91
Baix Camp	11.948	12.380	-3,49	11,87	12,21
Baix Ebre	4.211	4.097	2,78	12,27	12,64
Baix Penedès	7.723	7.844	-1,54	15,66	16,56
Conca de Barberà	756	836	-9,57	7,59	7,88
Montsià	3.513	3.663	-4,10	13,14	14,26
Priorat	380	412	-7,77	8,12	8,56
Ribera d'Ebre	1.036	1.075	-3,63	10,91	12,15
Tarragonès	15.048	15.316	-1,75	10,97	11,36
Terra Alta	369	373	-1,07	7,21	6,81
Camp de Tarragona	38.502	39.443	-2,39	13,71	14,21
Terres de l'Ebre	9.129	9.208	-0,86	11,94	12,09
Província	47.631	48.651	-2,10	13,37	13,81
Catalunya	388.124	392.207	-1,04	10,64	10,90

Baix Penedès, el Montsià i el Baix Ebre registren les taxes més elevades.

L'atur ha disminuït menys a l'Alt Camp, el Baix Penedès, el Tarragonès i la Terra Alta.

Nota: En color, els períodes en què l'atur augmenta o registra una variació per sobre de la mitjana provincial.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu (Generalitat de Catalunya).

5. La contractació laboral

L'any 2019, el nombre de contractes laborals ha augmentat un 9,90% respecte de l'exercici anterior. D'aquests contractes, els indefinits han experimentat una variació del 10,96% i els temporals, del 9,78%. La variació total ha estat superior a la zona que al conjunt català, on la xifra ha estat del 9,35%, encara que al conjunt català els contractes fixes s'han incrementat un 14,92% i els temporals, un 8,54%. Aquesta dada implica que la temporalitat no millora a la zona, que confia de manera excessiva en aquest tipus de contractació. Com a conseqüència d'això, hi ha una gran inestabilitat en les relacions laborals.

El nombre de contractes laborals ha augmentat un 9,90%.

Quadre 7. La contractació laboral a Tarragona i respecte del total català.

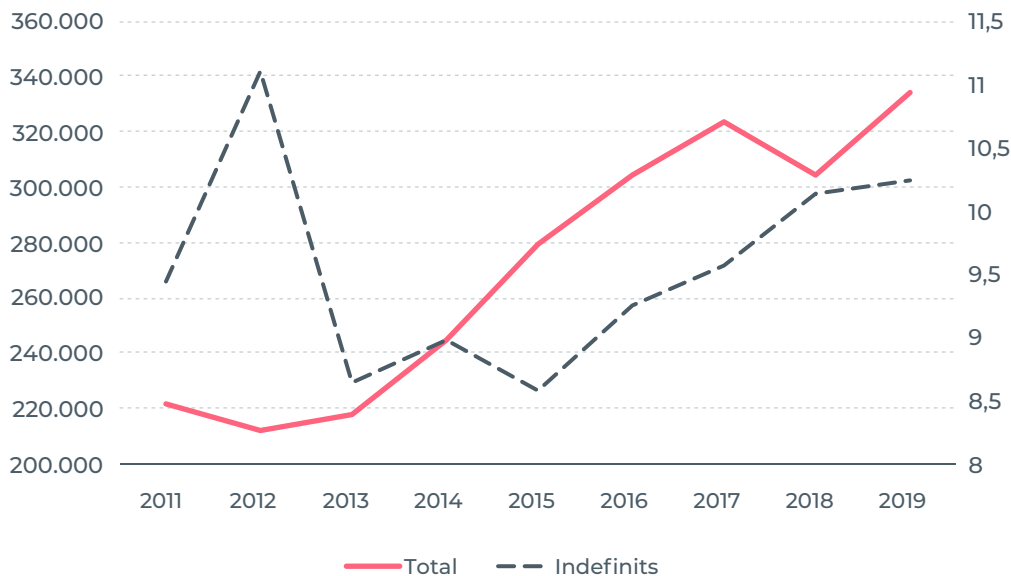
	Tarragona			Pes total català (%)		
	Total	Indefinit	Temporal	Total	Indefinit	Temporal
2017	323.384	30.928	292.456	10,15	7,52	10,54
2018	304.080	30.849	273.231	9,13	7,46	10,31
2019	334.196	34.230	299.966	9,99	7,65	10,35
Variació interanual (%)						
	Total	Indefinit	Temporal	Total	Indefinit	Temporal
2017	6,35	9,88	5,99	-0,34	0,4	-0,31
2018	-5,97	-0,26	-6,57	-9,99	-11,38	-9,53
2019	9,9	10,96	9,78	9,35	14,92	8,54

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu (Generalitat de Catalunya).

Des de 2013, la contractació laboral ha augmentat de manera constant a la zona. No obstant això, hem de recordar la disminució que es va registrar l'exercici de 2018. Al gràfic 7 es mostra com els contractes indefinits no augmenten de la mateixa manera que el total. Això posa de manifest la rellevància de la contractació temporal a la zona, on és molt significatiu l'ús del contracte d'obra i/o serveis, un tipus de contracte que, si bé anteriorment estava molt relacionat amb la construcció, actualment pren rellevància també en molts altres sectors d'activitat.

Rellevància de la contractació temporal a la zona.

Gràfic 7. La contractació laboral. Nombre de contractes i pes dels indefinits respecte del total (%).

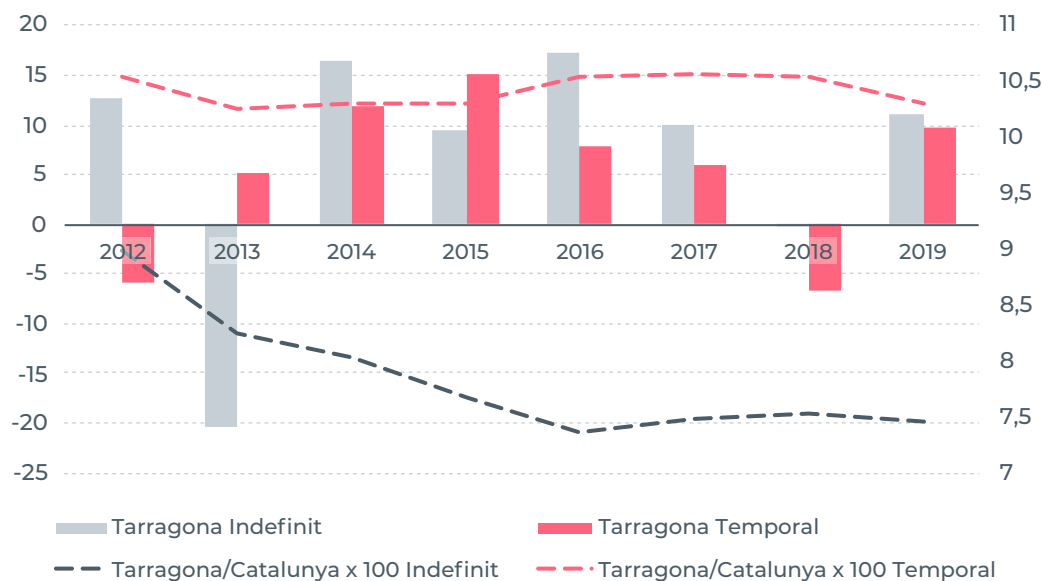

Nota: Pes dels indefinits, a l'eix d'ordenades de la dreta.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu (Generalitat de Catalunya).

En comparar la contractació a la zona amb la del conjunt català en una visió més a llarg termini (gràfic 8), s'observa una pèrdua de pes de la contractació indefinida a partir de 2013, tot i que des d'aleshores s'ha estabilitzat en valors al voltant del 7,5%. Per contra, la contractació temporal oscil·la entre el 10% i 10,5% de la contractació total catalana, la qual cosa comporta que torni a disminuir la significació de la contractació indefinida a la zona.

Gràfic 8. La contractació laboral a Tarragona i respecte del total català (%).

Nota: Relació respecte del total de Catalunya, a l'eix d'ordenades de la dreta.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu (Generalitat de Catalunya).

La significació de la contractació temporal a l'àrea implica que al voltant del 50% dels contractes signats tenen una duració inferior als 3 mesos i un 37%, de menys d'un mes. Per altra banda, els temporals indeterminats —en què s'inclouen els d'obra i ser-veï, que guanyen una gran pes— signifiquen un 30% del total. La temporalitat incideix en més del 90% dels contractes que es signen a la zona, i la línia decreixent de la pro-porció d'indefinit registrada els darrers anys no indica cap canvi en l'estructura d'ocupació en el àrea. El domini de la temporalitat té unes conseqüències socials signifi-catives i, per extensió, econòmiques, ja que limita les opcions de consum a mitjà ter-mini.

Al voltant del 50% dels contractes signats tenen una duració inferior als 3 mesos.

Quadre 8. Nombre de contractes i distribució (%) en relació amb la durada.

	Nombre			Distribució		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
<= 1 mes	112.230	116.720	123.543	36,91	36,09	36,97
>1 a <3	39.293	39.787	41.396	12,92	12,30	12,39
>3 a <= 6	27.317	27.140	27.846	8,98	8,39	8,33
>6 a <=12	8.324	8.616	9.539	2,74	2,66	2,85
>12 a <=18	179	185	223	0,06	0,06	0,07
>18 a <=24	159	179	168	0,05	0,06	0,05
>24	1.015	1.455	769	0,33	0,45	0,23
Indeterminat	84.635	98.453	99.985	27,83	30,44	29,92
Indefinit	30.928	30.849	30.727	10,17	9,54	9,19
Total	304.080	323.384	334.196	100,00	100,00	100,00

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu (Generalitat de Catalunya).

6. La distribució comarcal de la nova ocupació

El darrer trimestre de 2019, les afiliacions a la Seguretat Social han augmentat un 1,94% en dades interanuals al conjunt provincial, un increment que ha estat superior al Camp de Tarragona (2,05%) que a les Terres de l'Ebre (1,50%) i a Catalunya (1,83%). Aquest augment de les afiliacions ha estat significatiu en construcció i serveis, i més controlat en la indústria, mentre que al sector primari les afiliacions han disminuït. Els augments en el sector industrial i la construcció han estat superiors als del

Les afiliacions a la Seguretat Social han augmentat un 1,94% en dades interanuals.

conjunt català, cosa que no ha succeït en els serveis. Per comarques, els augments més importants s'han donat al Baix Penedès, a la Conca de Barberà i al Tarragonès.

Quadre 9. Variacions interanuals (%) de l'afiliació a la Seguretat Social.
Quart trimestre de 2019.

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Total
Alt Camp	-4,41	-1,66	5,65	-0,74	-0,78
Baix Camp	0,20	1,17	2,90	0,25	0,62
Baix Ebre	-2,12	-0,57	0,08	1,94	1,18
Baix Penedès	-6,55	1,21	8,36	4,90	4,49
Conca de Barberà	-3,08	4,04	4,42	2,77	3,16
Montsià	-1,75	2,61	5,64	1,36	1,75
Priorat	1,08	3,31	-8,21	3,02	1,90
Ribera d'Ebre	-5,35	1,52	9,98	1,68	1,91
Tarragonès	-3,03	2,56	3,88	2,60	2,67
Terra Alta	-2,65	3,37	4,70	2,65	1,80
Camp de Tarragona	-1,97	1,54	4,16	2,01	2,05
Terres de l'Ebre	-2,54	1,36	3,18	1,73	1,50
Província de Tarragona	-2,29	1,51	3,95	1,96	1,94
Catalunya	-0,69	-0,12	1,97	2,21	1,83

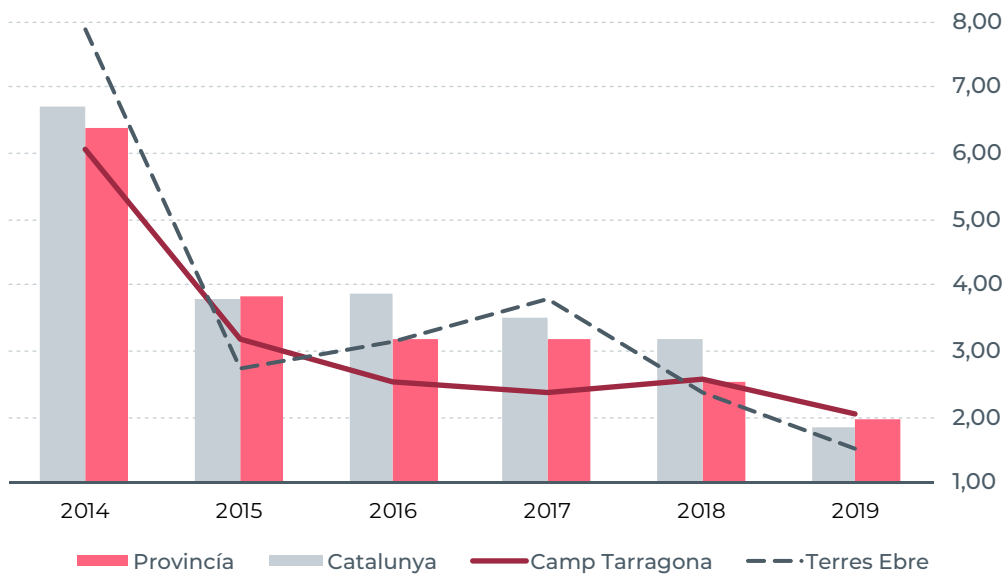
Nota: En color, variacions per sobre de l'augment provincial.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu (Generalitat de Catalunya).

Hi ha una certa relació entre altes i baixes en els diferents règims de la Seguretat Social. Moltes de les baixes registrades en el règim general, principalment per problemes empresarials o bé per possibilitats de negoci, passen a ser altes en el règim d'autònoms. Però també observem el fenomen contrari: quan l'activitat econòmica assoleix un cert ritme, augmenten les afiliacions al règim general i disminueixen les d'autònoms. En dades interanuals, la situació és ambivalent, ja que els autònoms augmenten un 1,16% al Camp de Tarragona —impulsats per la construcció al Baix Penedès, la Conca de Barberà i el Tarragonès, i pels serveis al Baix Camp, el Baix Penedès i el Tarragonès— però disminueixen un 0,98% a les Terres de l'Ebre i un 0,27% al total català. L'augment dels autònoms al Camp es pot relacionar amb el trasllat a aquest règim de molts ocupats de la construcció i també amb l'impuls de nous serveis, principalment comercials.

Certa relació entre altes i baixes en els diferents règims de la Seguretat Social.

Gràfic 9. Variació interanual (%) dels afiliats a la Seguretat Social.

Nota: Dades obtingudes amb data de 31 de desembre de 2019.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu (Generalitat de Catalunya).

La sèrie llarga de la variació d'afiliacions a la Seguretat Social (gràfic 9) posa en relleu dos punts. El primer és que el dinamisme ha estat superior al conjunt català que a la província i el segon, la tendència decreixent de la variació al llarg del període. Podríem considerar que la dinàmica de creació d'ocupació es modera tot i que el percentatge actual, lleugerament inferior al 2%, indica que encara hi ha una certa dinàmica de creació d'ocupació.

Els 5.246 nous afiliats al Règim General de la Seguretat Social a la zona representen el 8,54% de les altes registrades en el total català. Pel que fa a la distribució comarcal i per grandària de l'empresa, les altes es concentren especialment en les empreses de més de 6 treballadors, pràcticament amb un terç de l'augment en cada grup assenyalat, encara que és més elevat en les que tenen entre 6 i 50 treballadors i fins a 251. Contràriament, els nombre de nous afiliats en empreses de fins a cinc treballadors disminueix un 2,29%. L'increment més important, que representa gairebé el 75% de les noves afiliacions, s'ha concentrat a les comarques del Tarragonès (55,18%) i el Baix Penedès (18,38%).

Les altes es concentren especialment en les empreses de més de 6 treballadors.

Quadre 10. Distribució (%) de la creació d'ocupació interanual per la grandària de les empreses. Règim General de la Seguretat Social. Quart trimestre de 2019.

Comarca	Fins a 5	De 6 a 50	De 51 a 250	251 i més	Total
Alt Camp	-1,43	1,58	-0,55	-1,64	-2,04
Baix Camp	1,32	-5,83	7,62	1,22	4,33
Baix Ebre	-0,19	7,78	0,17	-1,45	6,31
Baix Penedès	0,36	-1,62	17,50	2,13	18,38
Conca de Barberà	-0,69	4,48	-0,95	2,17	5,01
Montsià	0,48	2,34	3,64	0,21	6,67
Priorat	-0,06	1,24	-0,02	0,00	1,16
Ribera d'Ebre	-0,15	1,18	1,43	0,08	2,54
Tarragonès	-1,96	23,05	5,70	28,40	55,18
Terra Alta	0,04	2,19	0,23	0,00	2,46
Camp Tarragona	-2,46	22,89	29,30	32,29	82,02
Terres Ebre	0,17	13,50	5,47	-1,16	17,98
Província Tarragona	-2,29	36,39	34,77	31,13	100,00

Nota: En color, valors superiors al 5%.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu (Generalitat de Catalunya).

7. La creació de societats mercantils i la seva capitalització

En valorar, com a indicador de la inversió empresarial a la zona, el nombre de societats que han ampliat capital, el nombre de societats creades i el capital invertit en aquestes (quadre 11), s'observa un nombre de societats creades similar al d'anys anteriors i una disminució del capital invertit propera al 50%, mentre que les ampliacions de capital han augmentat molt poc i, en valors globals, trobem una disminució de la inversió del 17% interanual i un manteniment en el nombre de societats. Sembla que la dinàmica inversora en la constitució d'empreses i d'inversió societària llangueix a la zona. El fenomen és diferent al conjunt català, on la inversió de noves societats i les ampliacions de capital s'han incrementat el darrer exercici respecte dels dos anteriors representats al quadre. Aquesta capitalització diferent de les societats empresarials mostra una dinàmica inversora decreixent. Així, el pes de la zona sobre el total català passa d'un 6,24% del total invertit l'any 2017 a un 5,14% el 2018 i un 3,04% l'exercici actual.

Un nombre de societats creades similar al d'anys anteriors i una disminució del capital invertit propera al 50%.

El pes de la zona sobre el total català passa d'un 6,24% del total invertit l'any 2017 a un 5,14% el 2018 i un 3,04% l'exercici actual.

Quadre 11. La creació de societats mercantils

Tarragona	Constituïdes		Ampliacions		Total	
	Núm. de Societats	Capital	Núm. de Societats	Capital	Núm. de Societats	Capital
2017	1.302	84.503	403	200.282	1.705	284.785
2018	1.214	95.063	336	108.845	1.550	203.908
2019	1.214	50.718	353	117.976	1.567	168.694

Catalunya	Constituïdes		Ampliacions		Total	
	Núm. de Societats	Capital	Núm. de Societats	Capital	Núm. de Societats	Capital
2017	18.504	1.025.095	5.772	3.538.450	24.276	4.563.545
2018	17.555	735.932	5.637	3.234.946	23.192	3.970.878
2019	16.695	1.037.156	6.086	4.507.162	22.781	5.544.318

Catalunya	Constituïdes		Ampliacions		Total	
	Núm. de Societats	Capital	Núm. de Societats	Capital	Núm. de Societats	Capital
2017	7,04	8,24	6,98	5,66	7,02	6,24
2018	6,92	12,92	5,96	3,36	6,68	5,14
2019	7,27	4,89	5,8	2,62	6,88	3,04

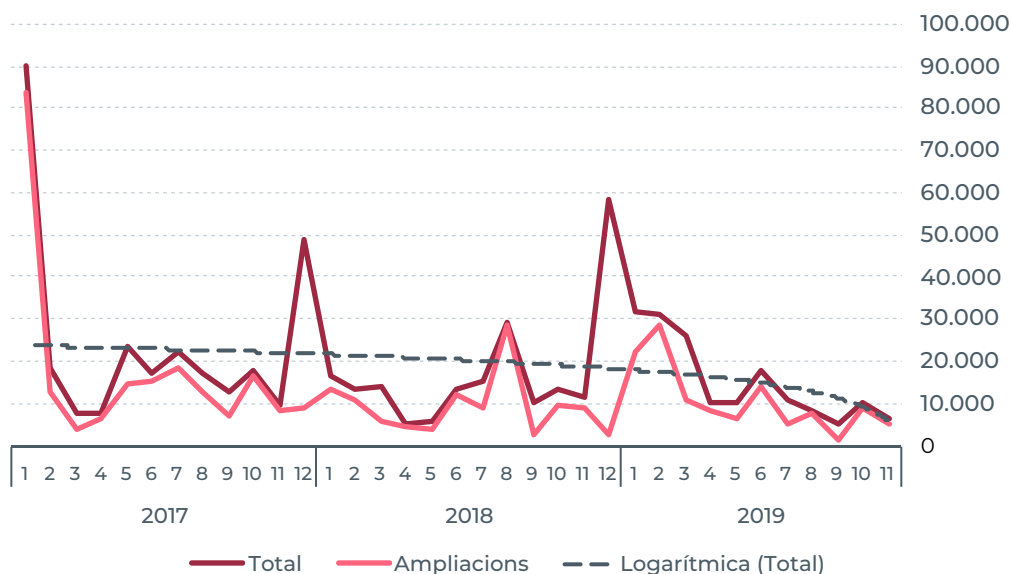
Nota: Dades fins al novembre de 2019.

Font: Elaboració pròpia a partir de l'INE.

La línia inversora dels tres darrers anys es pot observar al gràfic 10, en què es mostra el capital destinat a les ampliacions i el total. S'hi pot veure com les ampliacions de capital prenen una major rellevància en comparació de la constitució de noves societats, excepte en moments puntuals. Per altra banda, al gràfic també es mostra la tendència logarítmica descendent, cosa que no deixa de ser una realitat de la menor dinàmica d'inversió en les societats que ja comentàvem anteriorment.

Les ampliacions de capital prenen una major rellevància en comparació de la constitució de noves societats.

Gràfic 10. La inversió total en el capital de les societats (en milers d'euros).

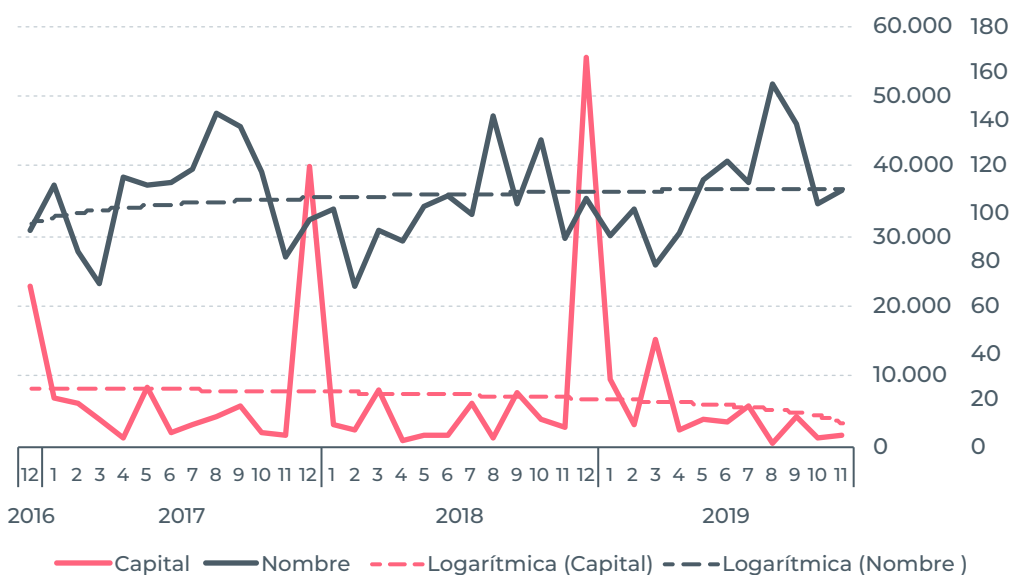
Nota: Dades disponibles fins al novembre de 2019.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

La capitalització de les noves societats té tendència a disminuir. Malgrat que alguns mesos s'han registrat constitucions de societats significatives, la línia tendencial estimada com a consideració global indica una certa disminució. En canvi el nombre de societats creades es manté, tot i que experimenta un lleuger augment, tal com es pot observar en el gràfic 11, fet que assenyala una menor capitalització per societat creada.

La capitalització de les noves societats té tendència a disminuir.

Gràfic 11. Nombre i capitalització de noves societats.

Menor capitalització per societat creada.

Nota: Dades disponibles fins al novembre de 2019.

Font: Elaboració pròpia a partir de l'INE.

Si es considera de manera comparativa el pes de les societats creades a la zona respecte del total català (quadre 12), es pot observar una mitjana de societats creades del 7,10% a la zona entre 2011 i 2019, mentre que la capitalització representa el 6,97%. Això ens apropa més a la idea de menor capitalització per societat. En canvi, l'evolució indica un augment, principalment per l'esforç inversor que es va manifestar de 2015 a 2018. Tot i que falta un mes de 2019, fins al novembre es registren percentatges de capitalització molt baixos en l'exercici.

Les societats creades a la zona respecte del total català representa el 7,10%, mentre que la capitalització representa el 6,97%.

Quadre 12. Nombre de societats creades a Tarragona respecte del total català (%).

	Nombre	Capital
2011	7,44	5,38
2012	7,33	5,56
2013	6,88	1,72
2014	7,3	5,77
2015	6,79	11,89
2016	6,95	6,38
2017	7,04	8,24
2018	6,92	12,92
2019	7,27	4,89
Mitjana període	7,10	6,97

Nota: Dades disponibles fins al novembre de 2019.

Font: Elaboració pròpia a partir de l'INE.

8. Altres indicadors d'activitat: el port de Tarragona i l'aeroport de Reus

L'activitat al port de Tarragona és un indicador significatiu del dinamisme econòmic de la zona. Els resultats de l'exercici 2019 mostren una variació interanual del 2,53% pel que fa al tràfic total, cosa que contrasta amb la variació de l'exercici anterior, que va ser de -5,83%, principalment per la disminució dels líquids a doll. L'any 2019, els líquids a doll han experimentat un augment del 7,13% i representen el 64,01% del tràfic total portuari, mentre que els sòlids a lloure han disminuït (-2,58%) i representen el 29,19% del total, amb una caiguda del carbó del 23,54%. La càrrega general disminueix un 15,86% respecte del període anterior: els contenidors cauen un 18,31% i altres mitjans, un 15,00%. Aquest exercici els líquids a doll han estat els que han mantingut els nivells globals de càrrega, tot i la caiguda significativa de l'activitat portuària de major valor afegit en càrrega general i sòlids a lleure, que continua la disminució del tràfic conteneritzat.

Variació interanual del 2,53% pel que fa al tràfic total.

Quadre 13. Moviment de mercaderies al port de Tarragona.

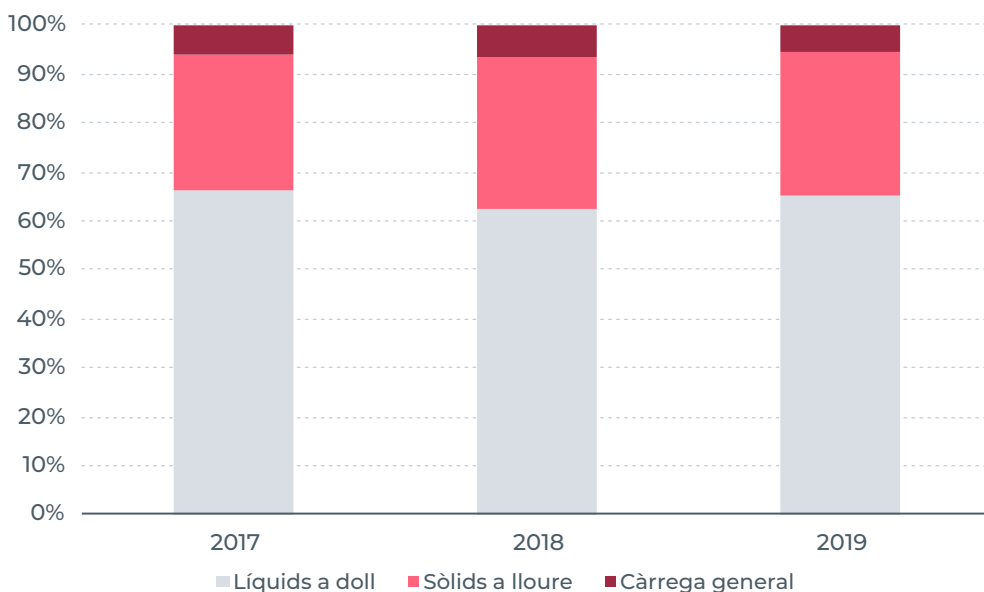
	2018	2019	Variació 2018/17 (%)	Variació 2019/18 (%)	Distribució 2018 (%)	Distribució 2019 (%)
Líquids a doll	19.889.976	21.308.915	-11,55	7,13	61,47	64,01
Cru	9.341.358	9.722.362	-4,29	4,08	28,91	29,20
Altres productes petrolífers	8.914.341	9.795.760	-18,58	9,89	27,57	29,43
Químics i adobs	1.634.277	1.790.793	-8,09	9,58	4,98	5,38
Sòlids a lloure	9.976.186	9.718.750	5,37	-2,58	30,48	29,19
Carbons	3.033.429	2.307.155	-21,36	-23,94	8,98	6,93
Cereals, pinsos i farines	5.176.008	5.739.805	16,11	10,89	16,03	17,24
Resta	1.766.749	1.671.790	47,87	-5,37	5,47	5,02
Càrrega general	2.142.110	1.802.344	4,76	-15,86	6,78	5,41
Amb contenidors	556.216	454.389	-5,70	-18,31	1,75	1,36
Altres mitjans	1.585.894	1.347.955	8,96	-15,00	5,03	4,05
TOTAL GRANS TRÀFICS	32.008.272	32.830.009	-5,88	2,57	98,72	98,62
Avituallament	79.685	76.676	10,31	-3,78	0,26	0,23
Pesca	3.626	2.933	-13,97	-19,11	0,01	0,01
Tràfic terrestre	378.691	380.844	-4,49	0,57	1,01	1,14
TOTAL PORT	32.470.274	33.290.462	-5,83	2,53	100,00	100,00

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Port de Tarragona.

La importància dels líquids és significativa i situa el port com a setè de l'Estat — darrerament superat per Cartagena i Huelva— pel volum de mercaderies. Pel que fa als sòlids a lloure, se situa com a segon port més important, només superat pel de Gijón, i en càrrega general, en onzena posició. En aquest cas no solament competeix amb els de Barcelona i València, sinó també amb el de Castelló, que el supera tant en aquesta càrrega com en contenidors, un sistema de moviment de mercaderies en què el port de Tarragona ocupa la dissetena posició de l'Estat i amb tendència a la baixa els darrers anys.

La importància dels líquids és significativa.

Gràfic 12. Pes dels grans tràfics al Port de Tarragona (%).

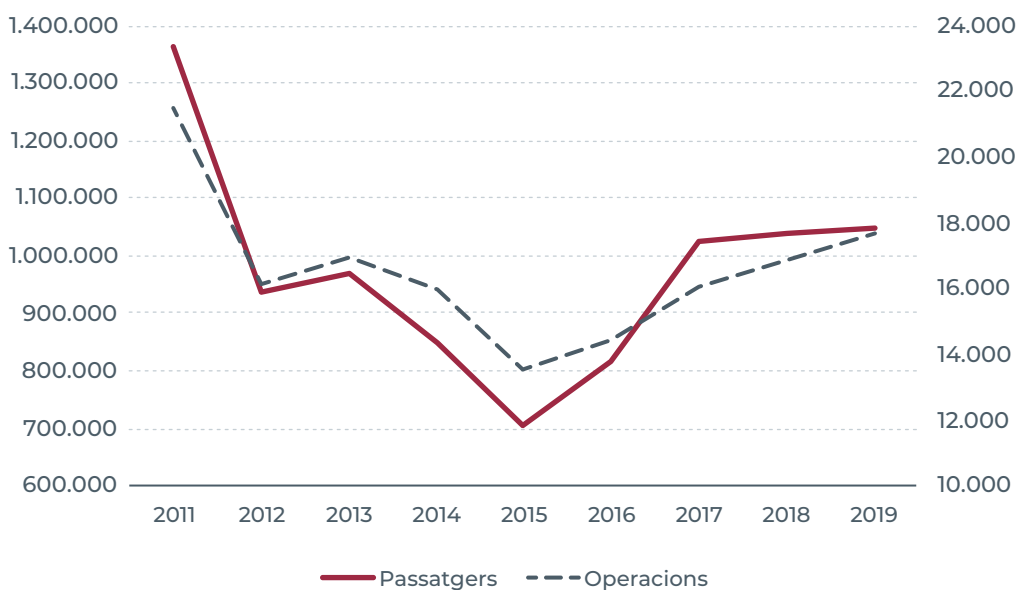

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Port de Tarragona.

El tràfic de passatgers a l'aeroport de Reus es manté estable des de fa 3 anys. Després del fort augment de 2016 a 2017, sembla que aquest indicador s'ha estabilitzat per sota d'1.050.000 viatgers. Aquesta paràlisi aeroportuària es contraposa als augments globals del tràfic d'AENA (del 4,4%) i de l'aeroport de Barcelona (5%). Per contra, el tràfic a Girona cau un 4,4% i Reus experimenta un lleuger augment del 0,82%. Aquesta dinàmica sembla consolidar l'augment del tràfic a Barcelona, que acumula el 94,64% del total dels aeroports catalans d'AENA, mentre que Girona en representa un 3,47% i Reus, l'1,88%.

El tràfic de passatgers a l'aeroport de Reus es manté estable.

Gràfic 13. Tràfic en l'aeroport de Reus.

Font: Elaboració pròpia a partir de d'AENA.

Quadre 14 . Moviment de passatgers a l'aeroport de Reus.

	Passatgers	Operacions	Viatgers / Operació
2011	1.362.683	21.494	63,40
2012	937.341	16.112	58,18
2013	971.020	16.977	57,20
2014	850.648	15.986	53,21
2015	705.067	13.533	52,10
2016	817.611	14.472	56,50
2017	1.022.964	16.023	63,84
2018	1.037.576	16.855	61,56
2019	1.046.062	17.679	59,17
Variació interanual (%)			
	Passatgers	Operacions	Viatgers / Operació
2011	-4,03	-18,95	18,42
2012	-31,21	-25,04	-8,24
2013	3,59	5,37	-1,69
2014	-12,4	-5,84	-6,97
2015	-17,11	-15,34	-2,09
2016	15,96	6,94	8,44
2017	25,12	10,72	13
2018	1,43	5,19	-3,57
2019	0,82	4,89	-3,88

Font: Elaboració pròpia a partir d'AENA.

Un altre aspecte a considerar de l'aeroport de Reus és el pes relativament més reduït, en termes de passatgers per operació, que té en el conjunt d'aeroports catalans i un dels menors del conjunt de l'estat (59,16 l'any 2019), mentre que el global d'AENA registra un resultat de 116,58. Pel que fa a Barcelona, aquesta xifra és de 152,91 i a Girona, de 105,84. Per tant, si considerem els deu aeroports d'AENA que tenen entre un i dos milions de passatgers, Reus ocupa el penúltim lloc en passatgers per operació.

Pes relativament més reduït, en termes de passatgers per operació.

9. L'activitat turística

L'exercici 2019, el sector turístic de la zona ha experimentat un augment del 3,66% en el nombre de viatgers respecte de l'any anterior, cosa que ha comportat un augment de les pernoctacions del 0,81%. La variació interanual ha estat diferent en funció de si es considera el turisme resident o el no resident. El nombre de viatgers del turisme resident ha augmentat un 5,22% i el de pernoctacions, un 1,51%. Pel que fa al turisme no resident, aquestes xifres són de l'1,47% i del 0,81%, respectivament. El turisme de la Costa Daurada i de les Terres de l'Ebre representa prop d'un 9,30% dels visitants no residents a Catalunya i un 8% dels residents, amb un 6% de les pernoctacions.

Augment del 3,66% en el nombre de viatgers respecte de l'any anterior.

Quadre 15. Nombre de visitants i pernoctacions.

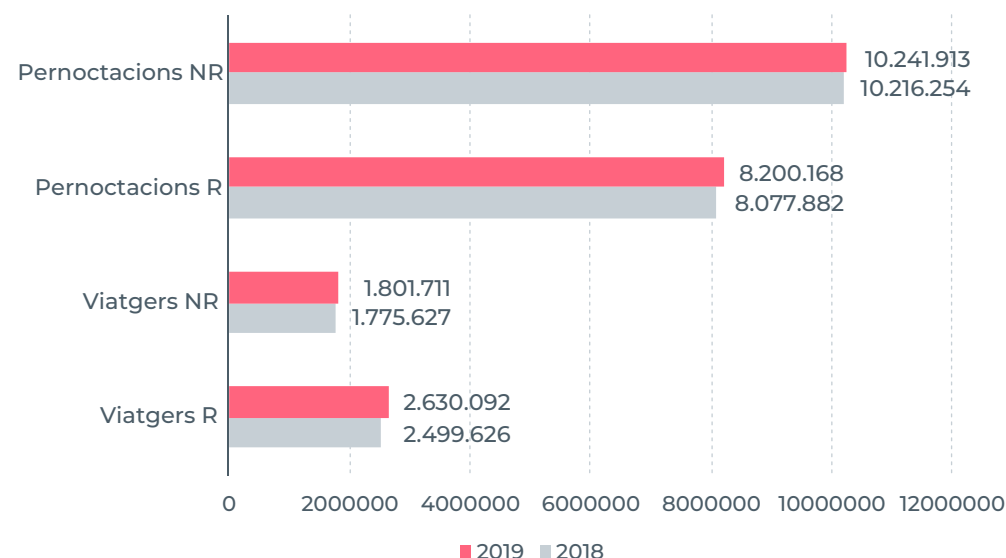
Lloc de residència		2018	2019	Variació interanual (%)
Viatgers	Espanya	2.499.626	2.630.092	5,22
	Estranger	1.775.627	1.801.711	1,47
Pernoctacions	Espanya	8.077.882	8.200.168	1,51
	Estranger	10.216.254	10.241.913	0,25
Viatgers	Total	4.275.253	4.431.803	3,66

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

En valors absoluts, tal com es mostra al quadre 15 i al gràfic 14, les variacions relatives als viatgers residents han estat significatives, amb un augment de 122.000 pernoctacions i més de 130.000 viatgers. En canvi, la variació absoluta dels no residents ha estat molt inferior i ha registrat un augment d'aproximadament 25.000 viatgers i pernoctacions.

El turisme de la Costa Daurada i de les Terres de l'Ebre representa prop d'un 9,30% dels visitants no residents a Catalunya.

Gràfic 14. Nombre de visitants i pernoctacions.

Nota: R, residents; NR, no residents.

Font: Elaboració pròpia a partir de l'INE.

La demanda s'ha distribuït de manera diferent segons els diversos tipus d'oferta (quadre 16). Comparant 2019 i 2018, les variacions més significatives s'han produït en apartaments i cases rurals pel que fa tant als viatgers com a les pernoctacions. El comportament ha estat diferent entre residents i no residents. Els viatgers residents augmenten en totes les ofertes, mentre que els no residents disminueixen en hotels i, principalment, en cases rurals. Pel que fa a les pernoctacions, la caiguda més significativa ha estat en hotels, i més important en els no residents que en els residents. Totes les altres ofertes han augmentat, excepte les pernoctacions dels no residents en cases rurals.

Els viatgers residents augmenten en totes les ofertes, mentre que els no residents disminueixen en hotels.

Quadre 16. Variació interanual i distribució de la demanda per tipus d'oferta.

Variació interanual (%)	Viatgers 2019			Pernoctacions 2019		
	Residents	No residents	TOTAL	Residents	No residents	TOTAL
Hotels	1,72	-0,58	0,71	-0,57	-3,05	-2,09
Càmping	10,02	2,61	7,71	0,83	2,75	1,65
Apartaments	19,75	16,02	17,70	18,52	13,16	14,93
Cases Rurals	16,38	-13,44	11,41	10,05	-6,28	5,85
TOTAL	5,22	1,47	3,66	1,51	0,25	0,81

Distribució 2018 (%)	Viatgers 2018			Pernoctacions 2018		
	Residents	No residents	TOTAL	Residents	No residents	TOTAL
Hotels	38,20	30,17	68,37	22,37	35,57	57,94
Càmping	16,22	7,33	23,54	18,06	13,57	31,63
Apartaments	3,15	3,86	7,01	3,23	6,54	9,78
Cases Rurals	0,90	0,18	1,08	0,48	0,17	0,65
TOTAL	58,47	41,53	100,00	44,16	55,84	100

Distribució 2019 (%)	Viatgers 2019			Pernoctacions 2019		
	Residents	No residents	TOTAL	Residents	No residents	TOTAL
Hotels	37,49	28,93	66,42	22,07	34,21	56,27
Càmping	17,21	7,25	24,46	18,07	13,83	31,89
Apartaments	3,63	4,32	7,95	3,80	7,34	11,15
Cases Rurals	1,01	0,15	1,17	0,53	0,16	0,69
TOTAL	59,35	40,65	100,00	44,46	55,54	100

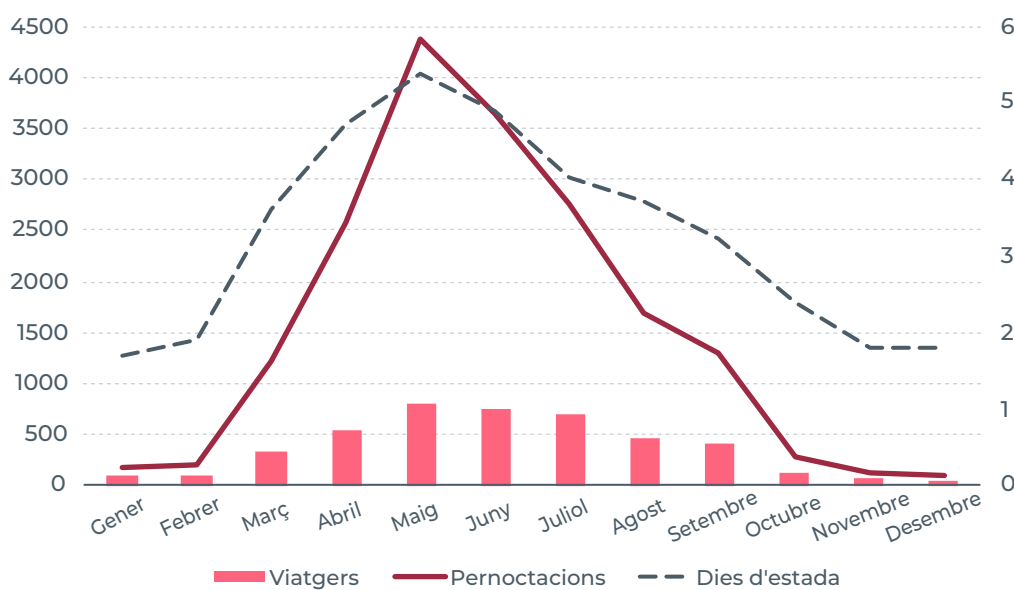
Nota: En color, variacions que disminuïren al 2019.

Font: Elaboració pròpia a partir de l'INE.

La distribució dels viatgers incideix essencialment en hotels, encara que el pes relatiu d'aquest tipus d'oferta disminueix 2 punts en comparació interanual, tant per la significació dels residents com dels no residents. El càmping es troba en segon lloc, amb un augment dels residents i una disminució dels no residents. El nombre de viatgers que han cercat apartaments ha augmentat en tots dos grups, igual que els que han cercat cases rurals, amb una petita disminució del nombre dels no residents. Pel que fa a la distribució de les pernoctacions, s'observa una disminució en hotels dels dos grups, en càmpings i apartaments augmenten tant els residents com els que no ho són. El mateix succeeix en els apartaments, i en allotjaments rurals augmenta el nombre de residents i disminueix lleugerament el de no residents.

La distribució dels viatgers incideix essencialment en hotels.

Gràfic 15. Distribució mensual de la demanda turística.

Disminució de les pernoctacions en hotels.

Nota: mesos a l'eix d'abscisses; dies (d'estada i pernoctacions) i nombre de viatgers a l'eix d'ordenades.

Font: Elaboració pròpia a partir de l'INE.

La forta concentració temporal del nombre de visitants i pernoctacions durant els mesos d'estiu és una de les particularitats del turisme de la zona i es veu accentuada pel domini del turisme de sol i platja. Al gràfic 15 es mostra la importància de la demanda durant el període de juny a setembre, principalment als mesos de juliol i agost. Aquest fet comporta una concentració de les pernoctacions que superen l'estada mitjana del visitant en aquests mesos centrals. Per contra, hi ha quatre mesos de l'any en què l'estada mitjana és inferior a 2 dies i el nombre de viatgers es troba per sota dels 100.000.

Forta concentració temporal del nombre de visitants i pernoctacions.

Quadre 17. Estada mitjana dels residents i no residents.

	Resident		No resident		Total	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Hotels	2,51	2,45	5,05	4,92	3,63	3,53
Càmping	4,77	4,37	7,92	7,93	5,75	5,43
Apartaments	4,4	4,35	7,25	7,07	5,97	5,83
Cases Rurals	2,3	2,17	3,98	4,31	2,58	2,45
TOTAL	3,23	3,12	5,75	5,68	4,28	4,16

Nota: En color, valors que disminueixen respecte de l'any anterior.

Font: Elaboració pròpia a partir de l'INE.

La lleugera diferència observada entre viatgers i pernoctacions d'un any respecte d'un altre té una incidència notòria en l'estada mitjana dels visitants (quadre 17). Així, l'estada del visitant no resident és més llarga que la total i es manté amb valors més estables que la del resident, que és de 2 dies menys de mitjana. Els dies d'estada també canvien en funció del tipus d'oferta. L'estada mitjana dels residents ha disminuït en totes les ofertes (amb forta caiguda en càmpings i hotels) i la dels no residents ha disminuït en hotels i apartaments i ha augmentat en càmpings i allotjaments rurals. En termes globals, els canvis de tendència en el nombre de viatgers residents tenen una incidència molt significativa en les variacions mitjanes dels dies d'estada turística a la zona.

L'estada del visitant no resident és més llarga que la total.

10. La variació de preus

L'índex general de preus de consum en base 2016 registra una variació de 5,117 punts en un termini d'aproximadament quatre anys a Tarragona, una variació lleugerament inferior al 5,805 que es registra a Catalunya i al 5,228 d'Espanya. L'índex interanual al desembre de 2019, que indica la variació respecte de l'anterior exercici, ha estat de 0,5% a la zona, de 0,9% al conjunt català i de 0,8% a l'espanyol.

Variació de 5,117 punts en un termini d'aproximadament quatre anys a Tarragona.

A la zona, l'indicador general ha evolucionat per sobre del global en aliments i begudes no alcohòliques, vestit i calçat, i transports. Si considerem solament la variació interanual de 2019, aquesta ha superat el valor general en aliments i begudes no alcohòliques; vestit i calçat; transport; comunicacions; ensenyament; hotels, cafès i restaurants, i altres béns i serveis. D'altra banda, s'han registrat disminucions de preus en begudes alcohòliques i tabac, habitatge i parament de la llar. En la majoria de grups, l'indicador de la zona ha estat inferior al català, amb les excepcions de vestit i calçat, transports i comunicacions, en què ha estat lleugerament superior. En relació amb el conjunt espanyol, també trobem valors inferiors en la majoria de grups, excepte vestit i calçat, esbarjo i cultura, ensenyament i altres béns i serveis.

En la majoria de grups, l'indicador de la zona ha estat inferior al català. En relació amb el conjunt espanyol, també trobem valors inferiors en la majoria de grups.

Quadre 18. Variació dels preus de consum.
Setembre 2019 (Base 100 = any 2016).

	Tarragona	Catalunya	Espanya
Índex general (Any base 2016)	105,117	105,805	105,228
Aliments i begudes no alcohòliques	105,536	106,419	105,065
Begudes alcohòliques i tabac	103,294	103,985	103,991
Vestit i calçat	111,114	113,383	112,023
Habitatge	103,005	103,088	102,826
Parament de la llar	98,165	102,357	100,781
Medicina	100,988	103,034	102,073
Transports	111,251	110,308	109,957
Comunicacions	104,740	103,679	104,024
Esbarjo i cultura	101,660	102,257	101,176
Ensenyament	103,997	103,612	103,335
Hotels, cafès i restaurants	104,981	106,023	105,963
Altres béns i serveis	104,774	105,394	103,813

Índex interanual (%). Desembre 2019.

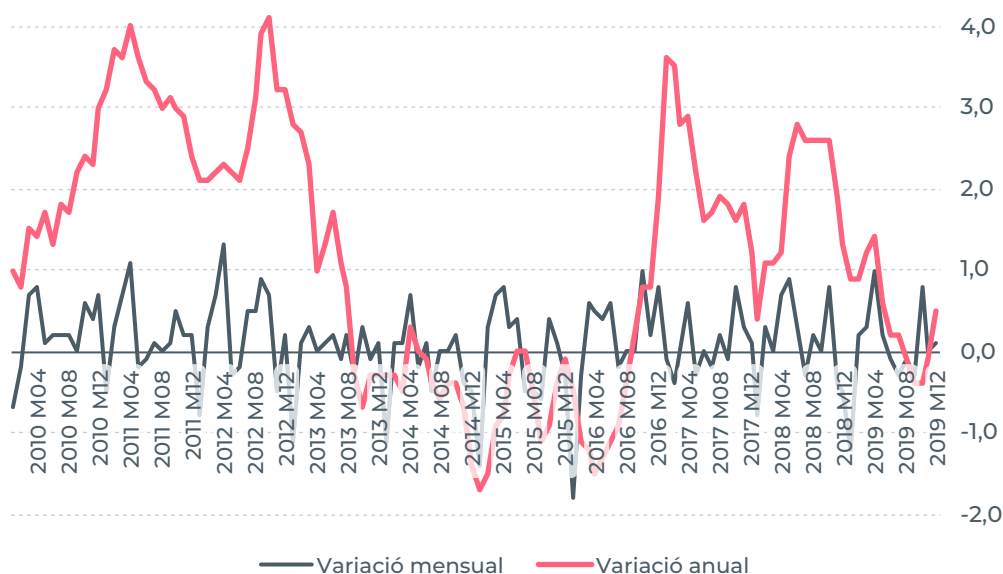
	Tarragona	Catalunya	Espanya
Índex general	0,5	0,9	0,8
Aliments i begudes no alcohòliques	1,2	2,1	1,7
Begudes alcohòliques i tabac	-0,2	0,6	0,4
Vestit i calçat	1,1	1	0,9
Habitatge	-5,3	-4,3	-5,0
Parament de la llar	-0,8	1	0,6
Medicina	0,2	0,4	0,5
Transports	3,8	3,5	4,0
Comunicacions	0,9	0,6	0,7
Esbarjo i cultura	0,2	0,8	0,1
Ensenyament	1,1	1,3	0,9
Hotels, cafès i restaurants	1,8	2,2	2,0
Altres béns i serveis	1,8	1,8	1,4

Font: Elaboració pròpia a partir de l'INE

Des del darrer trimestre de 2018 es manifesta una disminució de l'indicador de preus en valors interanuals fins al punt que en alguns mesos de l'exercici actual l'indicador ha estat negatiu. Al gràfic 16 es mostren cicles de 3 anys en la dinàmica de preus, amb indicadors entre el 2% i 3% de 2010 a 2013, i una posterior estabilització a la baixa en valors inferiors a la unitat fins a 2016. A partir d'aquí, els indicadors augmenten i se situen entre el 2% i 3% fins a finals de 2018, quan tornen a estabilitzar-se per sota de la unitat. Els transports i els aliments han estat els elements determinants d'aquestes variacions, fet que, en bona part, podríem relacionar amb la variació dels preus en els mercats globals dels productes alimentaris i energètics

Alguns mesos de l'exercici actual l'indicador ha estat negatiu.

Gràfic 16. Variació de l'IPC a Tarragona (%).

Els transports i els aliments han estat els elements determinants d'aquestes variacions.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

11. El finançament de l'economia

El crèdit bancari no es recupera i, en dades del tercer trimestre de 2019, experimenta un descens interanual del 2,25% i trimestral del 2,36%. El descens ha estat continuat des de 2016 (quadre 19). L'evolució dels dipòsits també s'orienta a la baixa, amb ensurts trimestrals superiors que ràpidament es normalitzen per no baixar dels 11.500 milions d'euros com a xifra equilibrada i punt d'una certa estabilització que és difícil de determinar en els crèdits. Si s'analitzen les dades des de principis de 2016, s'observa que els crèdits han disminuït en més de 1.500 milions d'euros i els dipòsits en uns 150. Les dades de palanquejament de l'activitat econòmica de la zona a partir del crèdit i dels dipòsits bancaris disminueixen i passen de tenir un indicador de 141,40 el primer trimestre de 2016 a un de 122,53 el tercer trimestre de 2019.

El crèdit bancari no es recupera.

Quadre 19. Indicador de finançament bancari de l'activitat econòmica.

		Milions d'euros		Variació interanual		Variació trimestral		Relació crèdit/dipòsit*100 Indicador de palanquejament
		Crèdits	Dipòsits	Crèdits	Dipòsits	Crèdits	Dipòsits	
2016	1T	16.995	12.019	-4,18	0,02	4,44	-0,17	141,40
	2T	17.120	12.182	1,16	0,06	0,74	1,36	140,54
	3T	16.614	12.269	0,32	1,42	-2,96	0,71	135,41
	4T	16.295	12.069	0,14	0,24	-1,92	-1,63	135,02
2017	1T	16.198	11.841	-4,69	-1,48	-0,60	-1,89	136,80
	2T	16.022	11.977	-6,41	-1,68	-1,09	1,15	133,77
	3T	15.727	12.257	-5,34	-0,10	-1,84	2,34	128,31
	4T	15.649	10.795	-3,96	-10,56	-0,50	-11,93	144,97
2018	1T	15.553	10.704	-3,98	-9,60	-0,61	-0,84	145,30
	2T	15.196	11.041	-5,16	-7,81	-2,30	3,15	137,63
	3T	14.875	11.132	-5,42	-9,18	-2,11	0,82	133,62
	4T	14.615	11.256	-6,61	4,27	-1,75	1,11	129,84
2019	1T	14.529	11.306	-6,58	5,62	-0,59	0,44	128,51
	2T	14.892	11.896	-2,00	7,74	2,50	5,22	125,18
	3T	14.540	11.866	-2,25	6,59	-2,36	-0,25	122,53

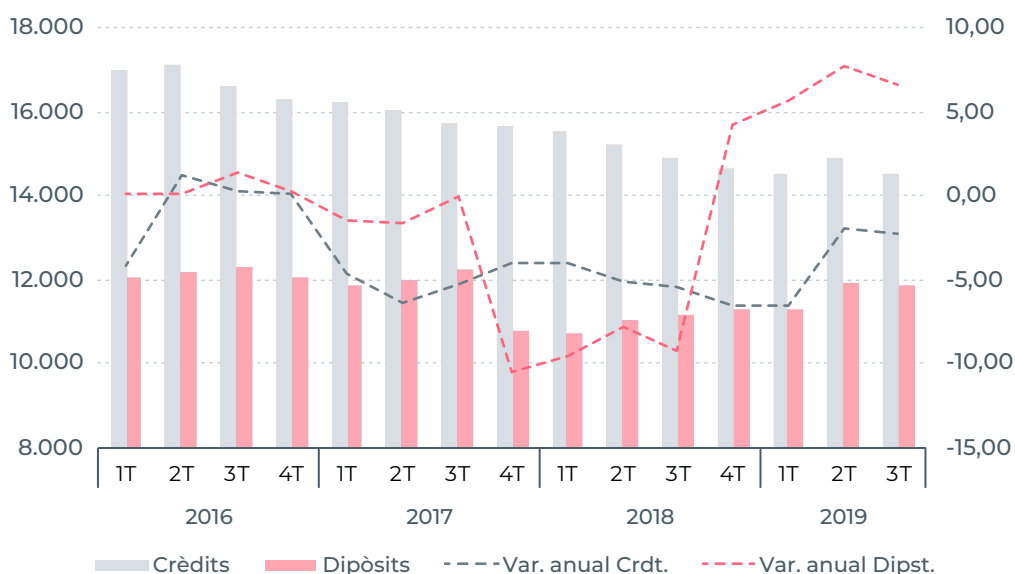
Les dades de palanquejament de l'activitat econòmica disminueixen

Font: Elaboració pròpia a partir del Banc d'Espanya.

Al gràfic 17 es representa l'evolució dels indicadors esmentats anteriorment. Cal destacar el descens continuat del crèdit i el comportament més erràtic dels dipòsits, amb una forta caiguda a partir del quart trimestre de 2017 i la recuperació un any després.

Comportament més erràtic dels dipòsits.

Gràfic 17. Evolució del crèdit i els dipòsits (milions d'euros).

El crèdit hipotecari de la zona ha experimentat un increment del 8,46%.

Nota: Variació interanual (%) a l'eix de la dreta.

Font: Elaboració pròpia a partir del Banc d'Espanya.

El novembre de 2019, el crèdit hipotecari de la zona ha experimentat, en dades interanuals, un increment del 8,46% que ha estat impulsat pel crèdit d'actius urbans que no són habitatge. Això comporta unes hipoteques mitjanes de valor superior, cosa que queda reflectida en la disminució del nombre d'hipoteques i l'increment del crèdit. Pel que fa al conjunt català, el nombre d'hipoteques tant urbanes com d'habitatge també disminueix, encara que menys que a la zona en relació interanual. L'import d'aquestes hipoteques també augmenta, tot i que menys que a la zona. Aquesta dinàmica fa que disminueixi el pes del nombre d'hipoteques concedides a la zona respecte del total de Catalunya, amb una menor significació de l'import, excepte en el cas de les urbanes.

Disminueix el pes del nombre d'hipoteques concedides a la zona respecte del total de Catalunya.

Quadre 20. El crèdit hipotecari (gener-novembre) en milers d'euros

Tarragona	Total finques		Urbanes		Habitatge	
	Nombre	Import	Nombre	Import	Nombre	Import
2016	6.211	714.278	6.163	678.413	4.578	399.576
2017	6.399	722.345	6.210	692.843	4.717	444.211
2018	7.675	759.365	7.473	737.359	5.880	550.854
2019	7.217	823.641	7.048	795.857	5.710	536.871
Catalunya						
2016	55.962	8.908.522	55.034	8.691.698	42.941	5.408.109
2017	63.161	10.139.843	62.310	10.002.878	47.855	6.706.466
2018	70.075	11.315.324	69.273	11.198.549	54.087	7.800.892
2019	68.492	12.074.895	67.734	11.945.219	53.580	7.941.458
Tarragona/Catalunya (%)						
2016	11,10	8,02	11,20	7,81	10,66	7,39
2017	10,13	7,12	9,97	6,93	9,86	6,62
2018	10,95	6,71	10,79	6,58	10,87	7,06
2019	10,54	6,82	10,41	6,66	10,66	6,76

Font: Elaboració pròpia a partir de l'INE.

El valor mitjà per hipoteca és inferior a la zona que al conjunt català (quadre 21). Mentre que a Catalunya augmenta cada any des de 2016, a Tarragona ha anat decreixent, excepte el darrer exercici. A la zona, els valors estables en finques urbanes i la disminució en habitatge indiquen una certa contenció dels preus en els actius urbans, que es troben per sota del conjunt català. Si s'observa la variació dels indicadors des de 2016, es pot apreciar com l'augment ha estat inferior a la zona, i pel que fa al total de finques, trobem un valor per sota del de 2016.

El valor mitjà per hipoteca és inferior a la zona que al conjunt català.

Quadre 21. Valor mitjà de la hipoteca i la seva variació.

Tarragona	Valor mitjà. Milers d'euros			Variació (Base 100 = Any 2016)		
	Total finques	Finques urbanes	Habitatge	Total finques	Finques urbanes	Habitatge
2016	115,00	110,08	87,28	100,00	100,00	100,00
2017	112,88	111,57	94,17	98,16	101,35	107,89
2018	98,94	98,67	93,68	86,03	89,64	107,33
2019	114,13	112,92	94,02	99,24	102,58	107,72
Catalunya						
2016	159,19	157,93	125,94	100,00	100,00	100,00
2017	160,54	160,53	140,14	100,85	101,65	111,27
2018	161,47	161,66	144,23	101,44	102,36	114,52
2019	176,30	176,35	148,22	110,75	111,66	117,69

Font: Elaboració pròpia a partir de l'INE.

12. El comerç amb l'exterior

En dades anuals, podem assenyalar que l'exercici de 2019 ha estat un bon, any per al comerç exterior de béns de la zona, amb una variació interanual del 3,39% de les exportacions i del 5,96% de les importacions. Les bones xifres globals no han de fer perdre de vista que l'indicador perd dinamisme a final de l'exercici, doncs és negatiu a l'agost, a l'octubre, al novembre i desembre. Així, sembla que l'àrea també ha estat afectada per la menor demanda mundial, que és el greu problema que pesa sobre l'activitat exportadora i importadora globalment. L'equilibri del nou sistema aranzelari, l'evolució de la inseguretat d'acords internacionals, la menor capacitat de l'OMC per regular el comerç exterior i, perquè no, el Brexit són elements que afectaran el nou posicionament d'àrees i productes en el comerç exterior. És molt probable que a la zona esdevinguin certes reflexions, donat que aviat se'n desprendran algunes conseqüències.

Variació interanual del 3,39% de les exportacions i del 5,96% de les importacions.

Quadre 22. Exportacions i importacions de Tarragona.

En milers d'euros	Any 2018		Any 2019	
	Exportació	Importació	Exportació	Importació
Gener	703.014	1.291.533	723.025	1.298.608
Febrer	647.231	906.167	630.690	1.157.440
Març	688.518	1.086.638	831.650	1.272.700
Abril	680.604	1.206.512	747.791	1.101.650
Maig	676.561	1.068.321	787.295	1.198.964
Juny	630.391	848.892	636.636	1.264.862
Juliol	629.908	1.128.153	672.232	1.278.472
Agost	611.924	1.143.584	591.837	1.076.111
Setembre	700.573	1.079.350	806.978	1.172.542
Octubre	930.976	1.414.503	841.681	1.321.522
Novembre	885.948	1.352.798	869.425	1.237.183
Desembre	711.950	1.095.034	646.724	1.052.953
TOTAL	8.497.598	13.621.486	8.785.964	14.433.007

Variació interanual (%)	Any 2018		Any 2019	
	Exportació	Importació	Exportació	Importació
Gener	-0,17	7,20	2,85	0,55
Febrer	-8,16	-15,24	-2,56	27,73
Març	-7,83	-10,85	20,79	17,12
Abril	-1,33	27,31	9,87	-8,69
Maig	-9,36	-1,34	16,37	12,23
Juny	-5,92	-11,16	0,99	49,00
Juliol	0,72	21,27	6,72	13,32
Agost	-2,46	19,30	-3,28	-5,90
Setembre	-15,02	4,53	15,19	8,63
Octubre	15,31	32,50	-9,59	-6,57
Novembre	5,79	12,03	-1,86	-8,55
Desembre	1,42	14,31	-9,16	-3,84
TOTAL	-2,17	7,82	3,39	5,96

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'ICEX.

Al llarg de l'exercici de 2019, el dinamisme exportador i importador ha estat superior a la zona que al conjunt espanyol i per les importacions al català. Al quadre 23 es pot observar el major dinamisme de Tarragona, per sobre tant de Catalunya com d'Espanya, en exportacions i importacions. Per altra banda, el pes de Tarragona sobre el comerç exterior de béns de Catalunya augmenta fins a representar un 11,89% de les vendes a l'exterior el novembre de 2019, tres dècimes més que el 2018. Pel que fa a les compres, han augmentat 45 dècimes en el mateix període.

El dinamisme exportador i importador ha estat superior a la zona que al conjunt espanyol i per les importacions al català.

Quadre 23. Variació interanual a novembre de 2019 (%).

Àmbit geogràfic	Exportació	Importació
Tarragona	3,39	5,96
Catalunya	3,72	2,53
Espanya	1,69	0,75

Pes Tarragona / Catalunya (%)	Exportació	Importació
2018	11,86	15,11
Novembre 2019	11,89	15,56

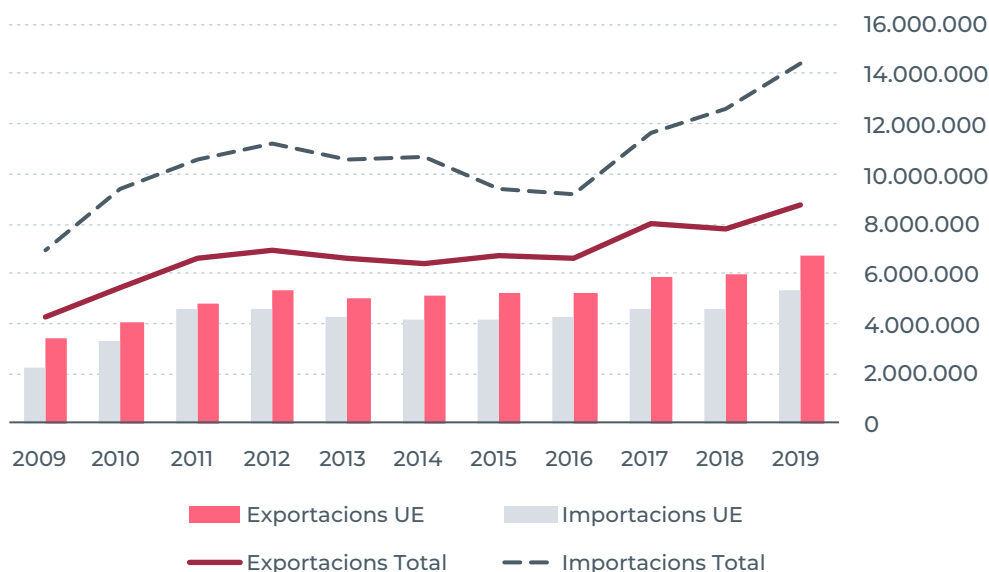
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'ICEX.

El saldo comercial de mercaderies de la zona és, tradicionalment, negatiu (és a dir, importa més que exporta), i aquests valors creixen des de 2016. És evident que el preu del petroli hi incideix, però aquest saldo també es veu afectat pel menor valor de les exportacions per tona venuda de l'àrea en comparació del conjunt català. El valor afegit de les exportacions hauria d'augmentar a la vegada que es diversifiquen els productes i les àrees geogràfiques. És evident que aquest objectiu implica modificacions significatives tant en l'àmbit empresarial com en l'estructura productiva de la zona. Al gràfic 18 es mostra com el saldo del comerç exterior de la zona és positiu per la Unió Europea i, en canvi, globalment és negatiu pel dèficit que hi ha respecte de la resta del món, en bona part per les compres de productes energètics fora de la Unió. L'estructura productiva i del comerç exterior de la zona està condicionada per aquest aspecte, fet que determina que el ritme comercial amb l'exterior estigui molt condicionat per l'activitat energètica i química. Això comporta xifres de variació molt positives a la vegada que crea una forta dependència de sectors amb reordenació global i molt lligats a la dinàmica que marquen mundialment les grans empreses del sector.

El saldo comercial de mercaderies de la zona és, tradicionalment, negatiu.

Forta dependència de sectors amb reordenació global.

Gràfic 18. Exportacions i importacions totals i UE de Tarragona (en euros).

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'ICEX.

13. Una visió de l'economia de la zona en cinc punts

L'anàlisi del darrer trimestre de l'exercici tot sovint serveix per fer una recapitulació de com ha anat tot l'any. En aquest sentit, podem assenyalar que el 2019 l'economia ha experimentat una variació positiva respecte de l'exercici anterior, però amb una tendència a frenar el creixement, tot i que els resultats del quart trimestre han estat més positius del que els pronòstics anteriors assenyalaven. Tanmateix, per als propers anys es continua plantejant un menor creixement malgrat que les previsions per Espanya i Catalunya continuen sent superiors a les de la zona euro. L'exercici de 2019, l'àrea ha mantingut aquests paràmetres generals alhora que ha donat sorpreses positives que cal ressaltar a continuació.

1. L'ocupació ha augmentat un 4,9%, impulsada principalment pel sector terciari, en què el nombre d'ocupats ha incrementat un 11%. Amb aquest impuls, la taxa d'atur ha disminuït fins a l'11,96% i, tot i que és un punt i mig superior a la catalana, el descens de l'exercici ha estat proporcionalment superior. El mercat de treball de la zona té un problema essencial: l'excessiva temporalitat, que comporta una taxa d'activitat molt baixa (58,6%) i molt inferior a la mitjana catalana (61,57%).
2. La contractació laboral ha augmentat un 9,90% en dades interanuals, però ho ha fet essencialment amb contractes temporals, entre els quals els de durada inferior als 3 mesos signifiquen més del 50%. El nombre d'autònoms ha disminuït i el d'afiliacions al règim general ha augmentat. En conjunt, l'increment ha estat de l'1,94%. L'augment d'afiliacions s'ha registrat essencialment al Camp de Tarragona, amb un 2,05%. A les Terres de l'Ebre la

L'ocupació ha augmentat un 4,9%.

La contractació laboral ha augmentat un 9,90%.

variació ha estat de l'1,50% i al conjunt català, de l'1,83%.

3. El nombre de viatgers que ha absorbit l'oferta turística de la zona ha augmentat un 3,66% i les pernoctacions, un 0,81%. La demanda dels residents ha estat principalment la que ha permès l'augment respecte de l'exercici anterior tot i que l'estada mitjana s'ha reduït. El comerç amb l'exterior s'ha mostrat molt dinàmic. Fins al novembre, les exportacions han augmentat un 3,39% i les importacions, un 5,96% en dades interanuals. La rellevància del pes del comerç exterior de la zona en el total català incrementa.

El nombre de viatgers ha augmentat un 3,66%.

4. Els crèdits bancaris continuen a la baixa. El tercer trimestre de l'exercici, el descens interanual ha estat del 2,25%. En canvi, els dipòsits han augmentat un 6,59%. El crèdit hipotecari ha incrementat un 8,46%, mentre que el nombre d'hipoteques ha disminuït un 5,96%. Tot i que el nombre de societats creades ha augmentat, el volum d'inversió d'aquestes ha disminuït, cosa que indica constitucions menys capitalitzades. Així, el capital d'aquestes societats representa el 4,89% del total creat a Catalunya, que l'any anterior va ser del 12,92%. En canvi, les ampliacions de capital han estat superiors a la inversió en societats noves i també superiors a les de l'any anterior.

Els crèdits bancaris continuen a la baixa.

5. L'indicador de mercaderies portuàries ha augmentat fins al novembre com a conseqüència del major trasbals de compres i vendes amb l'exterior. Tanmateix, l'augment interanual del 5% és degut essencialment a l'increment de líquids a doll, mentre que els sòlids a lleure s'estabilitzen en els mateixos valors que l'exercici anterior i la càrrega general cau visiblement (un 17,27% en el cas dels contenidors). Més del 60% del tràfic portuari correspon a productes energètics, la qual cosa fa reflexionar sobre les perspectives a mitjà termini en un món de consum més sostingut. Finalment, el nombre de viatgers de l'aeroport de Reus ha incrementat lleugerament (0,82%), mentre que les operacions han augmentat (4,89%). Entre els aeroports d'AENA que tenen entre un i dos milions de viatgers, el de Reus és un dels que té el volum més baix per operació, ja que ocupa només 59,17 passatgers.

L'augment interanual del 5% és degut essencialment a l'increment de líquids a doll.

INFORME DE CONJUNTURA ECONÒMICA

del Camp de Tarragona i de les Terres de l'Ebre

4t TRIMESTRE 2019

CÀTEDRA
INNOVACIÓ
EMPRESA

Grit Grup de
Recerca
d'Indústria
i Territori

Amb el suport de:

 cambraReus

 Cambra
Tarragona

 Cambra de Comerç
de TORTOSA

 Cambra de Comerç
de Valls

 Diputació Tarragona